

Návrh požiadaviek SOCIOFÓRA k novele zákona č. 447/2008 Z.z.

2. máj 2018

Nezávislá platforma SocioFórum, o.z. predkladá k novele zákona č. 447/2008 Zz o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia nasledovné požiadavky:

1. **Zvýšiť peňažný príspevok na osobnú asistenciu, minimálne na 140 % sumy hodinovej minimálnej mzdy.**
2. **Neskúmať príjem osoby s ŤZP a príjem spoločne s ňou posudzovaných osôb vo vzťahu k osobnej asistencii a príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov.**
3. **Peňažný príspevok na opatrovanie vo výške príspevku ministerstva na poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach podmienených odkázanosťou, t. j 456,75 € mesačne.**
4. **Žiadame, aby v nadväznosti na zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie bol tento príspevok poskytovaný v rovnakej výške všetkým opatrovateľom bez ohľadu na ich sociálny status a nebol krátený z dôvodu presahovania príjmu opatrovanej osoby.**
5. **Znížiť v zákone o sociálnom poistení (§ 15 ods.1 písm. e)) počet hodín osobnej asistencie tak, aby mohli byť povinne dôchodkovo poistení aj osobní asistenti, ktorí vykonávajú osobnú asistenciu v rozsahu najmenej 120 hodín mesačne.**

Bližšie odôvodnenia našich požiadaviek:

1. **Žiadame zvýšiť peňažný príspevok na osobnú asistenciu, minimálne na 140 % sumy hodinovej minimálnej mzdy.**

Odôvodnenie:

Na hodinovú minimálnu mzdu v základnej výške majú nárok zamestnanci vykonávajúci práce I. stupňa náročnosti, t. j. základné manipulačné alebo prípravné práce podľa pokynov nadriadeného. Práca osobného asistenta je však minimálne na úrovni III. stupňa náročnosti, keďže ide o prácu so zodpovednosťou za zdravie a bezpečnosť inej osoby, ktorá si súčasne vyžaduje zvýšenú fyzickú námahu. Minimálna hodinová mzda zamestnanca vykonávajúceho práce III. stupňa náročnosti je 1,4 násobkom základnej hodinovej mzdy. Z uvedených dôvodov navrhované zvýšenie hodinovej sadzby lepšie zodpovedá mimoriadnej fyzickej a psychickej náročnosti práce osobného asistenta.

2. **Žiadame, aby peňažnom príspevku na osobnú asistenciu a pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov nebol skúmaný príjem osoby s ŤZP a príjem spoločne s ňou posudzovaných osôb a tieto príspevky sa poskytovali bez ohľadu na výšku príjmu osoby s ŤZP.**

Odôvodnenie:

Ako príklad úspory finančných prostriedkov uvádzame peňažný príspevok kompenzujúci zvýšené výdavky súvisiace s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia. Podľa poskytnutej informácie Ústredia práce, soc. vecí a rodiny SR zo dňa 22. februára 2018 zanikol k 1. júlu 2017 nárok na poskytovanie tohto PP z dôvodu prekročenia zákonom stanovenej hranice príjmu (3-násobok sumy životného minima) 846 osobám s ŤZP, pričom u ďalších 609 osobách s ŤZP nie je v

Štatistike uvedený dôvod zániku nároku na výplatu tohto PP, spolu 1 455 osobám, čo z celkového počtu poberateľov tohto PP k 1. júlu 2017 85 773 osôb s ŤZP predstavuje 1,70 %. Úspora za obdobie od 1. augusta 2017 do 31. júla 2018 (príspevok sa vypláca mesiac pozadu) predstavuje 323 359,2 eura. S ohľadom na ročné výdavky na PP kompenzujúce zvýšené výdavky je možné odhadnúť úsporu finančných prostriedkov vo výške cca 1 milión eur.

Zastavenie výplaty príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov z dôvodu prekročenia zákonom stanovenej hranice výšky príjmu považujú osoby s ŤZP za nespravodlivé, nakoľko si musia zvýšené výdavky hradiť z vlastného príjmu a sú tak trestané za to, že majú aktívny záujem riešiť napriek svojmu postihnutiu svoju sociálnu situáciu.

V júli 2017 vznikol nárok na výplatu minimálne jedného PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov 155 536 osobám s ŤZP. Ak percento osôb s ŤZP, ktorým bola pozastavená výplata PP kompenzujúce zvýšené výdavky na hygienu a opotrebovanie šatstva (1,7 %) uplatníme na všetky osoby s nárokom na výplatu PP kompenzujúce zvýšené výdavky, pozastavila sa výplata PP kompenzujúceho zvýšené výdavky v júli 2 644 osobám s ŤZP. Preto by bolo vhodné zvážiť, či je únosné každoročne testovať príjem cca 158 000 osôb s ŤZP, aby sa príspevky zastavili 2 650 osobám s ŤZP, keď pri štátnych sociálnych dávkach, napr. v prípade prídavku na dieťa, ich štát vypláca všetkým rodičom bez ohľadu na výšku ich príjmu.

Zastávame názor, že úspory finančných prostriedkov dosahované krátením, resp. zastavením výplaty príspevku na osobnú asistenciu a zastavením výplaty príspevkov kompenzujúcich zvýšené výdavky sú neprimerané k nákladom, ktoré štát prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny vynakladá každoročne na preverovanie výšky príjmu minimálne 158 tisíc osôb s ŤZP, čo možno považovať za neefektívny výkon štátnej správy.

Čas, ktorý venujú zamestnanci ÚPSVR každoročnému prepočítavaniu príjmov a administrácii s tým spojenou by mohli venovať kvalitnému poradenstvu klientom a k objektivizácii posudzovania ich potrieb.

- 3. Žiadame poskytovať peňažný príspevok na opatrovanie vo výške, ktorou štát prispieva poskytovateľom sociálnych služieb v zariadeniach podmienených odkázanosťou podľa § 78a zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách na pokrytie mzdových nákladov spojených so zabezpečením pomoci pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby v stupni VI, t. j 456,75 € mesačne.**

Odôvodnenie:

Považujeme za spravodlivé, aby štát pristupoval k opatrovateľom/poskytovateľom pomoci fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby porovnateľne ako keď sú opatrovaní v pobytových celoročných zariadeniach sociálnych služieb. Preto žiadame, aby sa rovnakou sumou prispievalo aj neformálnym opatrovateľom. Na rozdiel od poskytovateľov sociálnych služieb, v domácom prostredí tieto neformálni opatrovatelia zabezpečujú opatrovanej osobe nielen pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, ale aj pomoc pri starostlivosti o domácnosť a pomoc pri vykonávaní základných sociálnych aktivít, na úhradu ktorých v zariadeniach sociálnych služieb často, z dôvodu nízkych príjmov klientov, musia prispievať aj obce a vyššie územné celky. Takýto prístup prispeje k čo najdlhšiemu zotrvaníu osoby odkázanej na pomoc v domácom prostredí, čím dôjde k úsporám verejných prostriedkov, naplneniu cieľov deklarovaných štátom v duchu zámerov a programov EÚ, a v neposlednom rade k zmierneniu existenčných problémov a morálnejšiemu oceneniu ľudí, ktorí sa rozhodli obetovať veľkú časť svojho života a energie pomoci blízkej osobe.

- 4. Žiadame, aby v nadväznosti na zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie bol tento príspevok poskytovaný v rovnakej výške všetkým opatrovateľom bez ohľadu na ich sociálny status a nebol krátený z dôvodu presahovania príjmu opatrovanej osoby.**

Odôvodnenie:

Považujeme za dôležité peňažný príspevok na opatrovanie poskytovať bez ohľadu na to v akom sociálnom postavení sa nachádza fyzická osoba, ktorá zabezpečuje opatrovanie, t. j. bez ohľadu na to, či ide o osobu v produktívnom veku alebo poberateľa dôchodkovej alebo výsluhovej dávky. Vzhľadom na to navrhujeme ustanovenie § 40 odsek 10 a 11 zrušiť/vypustiť. Fyzická osoba v produktívnom veku ako aj poberateľ dôchodkovej alebo výsluhovej dávky poskytujú rovnakú starostlivosť svojim blízkym osobám a z uvedeného dôvodu by k nim mala byť spoločnosť rovnako solidárna a to aj pri výške peňažného príspevku. Zohľadňovanie sociálneho postavenia opatrovateľov pri určovaní výšky peňažného príspevku na opatrovanie je možné považovať za nerovnaký prístup a za diskrimináciu. Ak poberá opatrujúca osoba niektorú z dôchodkových dávok, táto sa mu poskytuje za zásluhovosť - celoživotnú prácu a nie za opatrovanie. Argumentácia, že poberateľ dôchodkovej dávky je už príjmovovo zabezpečený na rozdiel od opatrujúcej osoby v produktívnom veku nie je prijateľná, nakoľko na rozdiel od svojich rovesníkov, títo opatrovatelia-dôchodcovia, sú namiesto odpočinku alebo v pokračovaní v aktívnej pracovnej a spoločenskej činnosti, zapojení do náročného opatrovania prevažne blízkej osoby 24 hodín denne.

Aj požiadavku na vypustenie sledovania príjmu opatrovanej osoby (§ 40 odsek 12) žiadame s cieľom zabrániť znižovaniu základnej navrhovanej výšky peňažného príspevku na opatrovanie. Ochrana príjmu opatrovanej osoby vo výške 1,7 násobok sumy životného minima, nemožno považovať za postačujúcu. Opatrovaná osoba musí uspokojovať zo svojho príjmu (najčastejšie invalidného alebo starobného dôchodku) nielen bežné výdavky spojené s domácnosťou a stravovaním, ale aj zvýšené výdavky súvisiace s jej zdravotným postihnutím (lieky, náklady prepravy, doplatky zdravotnej starostlivosti, pomôcok a pod.). Vzhľadom k výške dôchodkových dávok táto suma často nepostačuje ani na pokrytie uvedených výdavkov a nie ešte na doplatok rodinnému príslušníkovi za poskytovanú starostlivosť. Mnohým opatrovateľom sa pritom neúmerne a opakovane znižuje peňažný príspevok na opatrovanie a to vždy pri zvýšení príjmu opatrovaných, najmä invalidného alebo starobného dôchodku. V dôsledku takéhoto postupu sa opatrovatelia dostávajú aj do situácie, keď ich peňažný príspevok na opatrovanie je vo výške 0 eur alebo sa pohybuje vo veľmi nízkych – symbolických sumách, ktoré nemožno považovať za sumy, ktoré by mali predstavovať pre opatrovateľov náhradu príjmu, z ktorého by si mali zabezpečiť svoju existenciu. Pre mnohých opatrovateľov je peňažný príspevok pritom jediným zdrojom ich príjmu, keďže popri náročnom opatovaní, a to nielen z hľadiska fyzickej záťaže, ale aj z časového hľadiska, nemajú mnohí opatrovatelia možnosť pracovať.

Naše požiadavky na zmeny týkajúce sa peňažného príspevku na opatrovanie sú reakciou na dlhodobú a opakovanú nespokojnosť rodinných opatrovateľov s výškou peňažného príspevku na opatrovanie a so spôsobom výpočtu peňažného príspevku na opatrovanie, ako aj nespokojnosťou súvisiacou s rozdielnou výškou príspevku na opatrovanie v závislosti od toho, či odkázanú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím opatruje fyzická osoba v produktívnom veku alebo fyzická osoba poberajúca dôchodkovú alebo výsluhovú dávku. Pri návrhu zvýšiť výšky peňažného príspevku na opatrovanie sa vychádzalo aj zo skutočnosti, že tzv. „rodinní opatrovatelia“ šetria výrazným spôsobom verejné zdroje samosprávy tým, že vo svojom rodinnom prostredí opatrujú svojich blízkych, a v dôsledku toho nie je potrebné, aby štát a samospráva na nich vynakladala ďalšie zdroje, ktoré sú nevyhnutné k zabezpečeniu prevádzky pobytových sociálnych služieb. Ako vyplýva zo štatistických údajov, prijímatelia sociálnych služieb, hlavne umiestnení u verejných poskytovateľov sociálnych služieb, neplatia prostredníctvom úhrady všetky ekonomicky oprávnené náklady danej sociálnej služby, ale podieľajú sa na nej v priemere 1/3 nákladov a zvyšok nákladov sa dopláca z verejných zdrojov, t. j. z prostriedkov štátu a samosprávy.

5. V nadväznosti na zmeny navrhované v zákone č.447/2008 žiadame, aby v zákone o sociálnom poistení(§ 15 ods.1 písm. e)) bol znížený počet hodín osobnej asistencie zo 140 hodín na 120 hodín tak, aby mohli byť povinne dôchodkovo poistení aj osobní asistenti(z prostriedkov štátneho rozpočtu), ktorí vykonávajú osobnú asistenciu v rozsahu najmenej 120 hodín mesačne.

Odôvodnenie:

Cieľom tejto požiadavky je zabezpečiť, aby mohli byť povinne dôchodkovo poistení aj osobní asistenti, ktorí vykonávajú osobnú asistenciu v rozsahu najmenej 120 hodín mesačne. Predovšetkým ide o osobných asistentov, ktorí sú blízkymi osobami, hlavne rodičia plnoletých detí s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorým osobitná právna úprava, ktorou je zákon č.447/2008 Z.z. neumožňuje vykonávať osobnú asistenciu viac ako 4 hodiny denne a tým sa nemôže rodič preukázať zmluvou v rozsahu 140 hodín mesačne. V dôsledku toho sa však dostávajú rodičia do situácie, že nie sú vôbec dôchodkovo poistení a takýto prístup štátu chápu ako veľkú nespravodlivosť a diskrimináciu. Nechápu prečo rodič zabezpečovaním starostlivosti o svoje ťažko postihnuté dieťa nemá nárok zabezpečiť si dôchodok na svoju starobu. V skutočnosti totiž rodičia nevykonávajú starostlivosť len 4 hodiny, ale mnoho hodín navyše. Hlavne vo večerných hodinách a v noci je nemožné zabezpečiť k občanovi s ŤZP osobných asistentov a tak to supľujú rodičia. Rodičia poukazujú aj na to, že opatrovateľom v pobytových zariadeniach sa započítavajú odpracované roky a nechápu prečo aj k nim nie je spoločnosť solidárna. Poukazujú na to, že štát a samospráva prispieva na klientov pobytových zariadení vyššou sumou ako na opatrovateľov a opatrovaných, ktorí sú v domácom prostredí. Navyše príjem z osobnej asistencie si musí každý osobný asistent aj zdaňiť.

Za Výbor SocioFóra vypracovala Mgr. Lýdia Brichtová.

30. apríla 2018